

iTOSAM



İSTANBUL TİCARET ODASI
STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

HAFTALIK
EKONOMİ BÜLTENİ
28 KASIM 2025

Ekonomide Son Gelişmeler

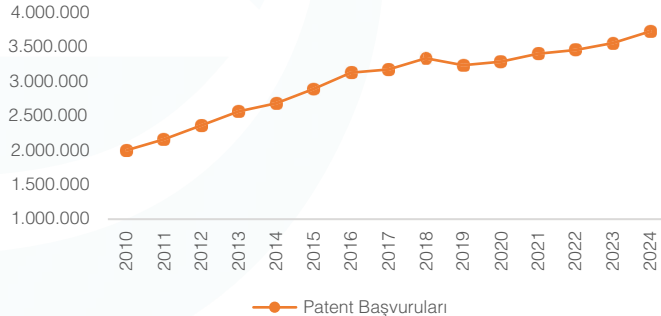
- 03 WIPO: DÜNYA FİKRİ MÜLKİYET GÖSTERGELERİ 2025
- 05 REEL SEKTÖRDE FİNANSAL GELİşMELER
- 07 DIş TİCARET İSTATİSTİKLERİ
- 09 EKONOMİK GÜVEN ENDEKSİ
- 10 SEKTÖREL GÜVEN ENDEKSLERİ
- 12 İKTİSADİ YÖNELİM İSTATİSTİKLERİ VE REEL KESİM GÜVEN ENDEKSİ
- 14 KAPASİTE KULLANIM ORANI
- 16 HİZMET ÜRETİCİ FİYAT ENDEKSİ
- 17 İşGÜCÜ İSTATİSTİKLERİ

“Çin’in Fikri Mülkiyet Ofisi 1,8 Milyon Patent Başvurusu ile Liderliğini Koruyor”

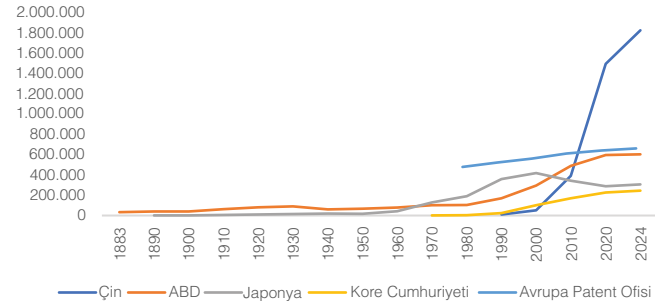
Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü’nün (WIPO) yayımladığı rapora göre küresel patent başvuruları 2024 yılında %4,9 oranında artarak 2018’den bu yana en hızlı büyüme oranı kaydetti. Bu başvurularındaki uzun vadeli eğilim, dünya çapındaki inovasyonun artan hızını yansıtacak şekilde istikrarlı bir şekilde artış gösterdi. Bu başvurular 2010 ile 2024 yılları arasında 2 milyondan 3,7 milyona ulaştı. Çin’in fikri mülkiyet ofisine 2024 yılında yapılan 1,8 milyon patent başvurusu ile ABD’nin patent ve marka ofisinden 603.194 başvurudan üç kat fazla olarak gerçekleşti. Ardından bu sırayı Japonya patent ofisi (306.855) ve Kore Fikri Mülkiyet Ofisi(246.245) takip etti. Bu ilk beş ofis 2024 yılında dünya toplamının %85,5’ini oluşturdu.

Küresel marka başvuruları 2024 yılında hafif bir artış yaşarken tahmini 11,7 milyon başvuru yapıldı. Çin ofisi, bir önceki yıla göre %2,9'luk bir düşüş yaşamasına rağmen marka başvurusu sayısı bakımından dünyanın en aktif ofisi konumunu korudu. Bu iki ofis, 2000’li yılların başından beri marka başvurusunda ilk iki sırayı elinde tutsa da aralarındaki fark zamanla önemli ölçüde açıldı. Çin için 2010’da ABD başvuru seviyesinin yaklaşık üç katı olan miktar, 2024’te yaklaşık dokuz katına çıktı. Bu artış, öncelikle Çin vatandaşları tarafından yapılan yüksek hacimli yurt içi başvurulardan kaynaklanıyor. Ardından Rusya Federasyonu (567.227), Hindistan (555.613) ve Brezilya (468.667) bu ofisleri takip etti. 2024 yılında bu ülkeler başvuru sınıfı sayılarına göre küresel marka başvurularının %61,5’ini oluşturdu.

Küresel Patent Başvuruları, 2010-2024



İlk Beş Ofis için Patent Başvurularındaki Eğilim, 1883-2024

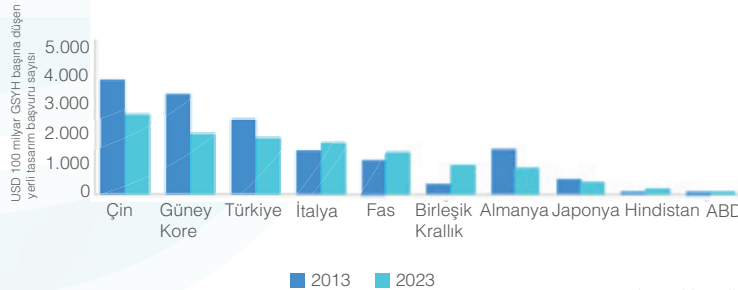


“Türkiye Orta ve Düşük Gelirli Ülkelerin Patent Başvurularında En Yüksek Başvuru Hacmine Sahip Oldu”

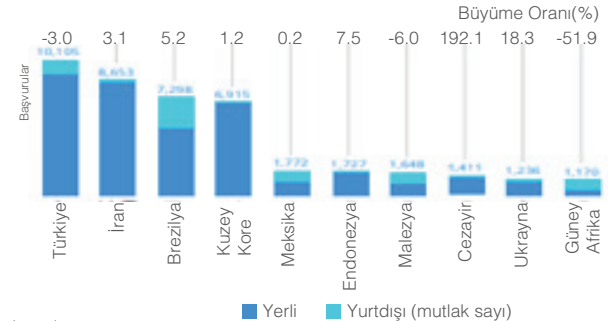
Türkiye ise 2023 yılında seçilmiş orta ve düşük gelirli ülkelerin yerli ve yurtdışı patent başvurularında, 10.105 adet başvuru ile bu ülkeler arasında en yüksek başvuru hacmine sahip ülke oldu. Yıllık büyüme oranının %3,0 olması Türkiye’nin başvuru hacminin yüksek olmasına rağmen büyüme hızında sınırlı bir gerileme yaşadığını gösteriyor. İran (8.653 başvuru, %3,1 artış) ve Brezilya (7.298 başvuru, %5,2 artış) ise başvuru sayısı bakımından Türkiye’nin ardından gelen iki ülke olup pozitif büyüme sergiledi. Kuzey Kore (6.915 başvuru, %1,2 artış) orta düzeyde bir başvuru hacmine sahip olup düşük ama pozitif bir büyüme gerçekleşti. Meksika (1.772 başvuru, %0,2 artış) ve Endonezya (1.727 başvuru, %7,5 artış) daha düşük hacimlerde olsalar da özellikle Endonezya’nın yüksek büyüme oranı güçlü bir ivmeye işaret ediyor.

Seçilmiş ülkelerde yerli tasarım başvuru yoğunluğunun 2013-2023 dönemindeki değişiminde Çin ve Güney Kore’nin her iki yılda da açık ara en yüksek tasarım başvuru yoğunluğuna sahip olduğu görülüyor. Türkiye ise 2023 yılında 2013’e kıyasla tasarım başvuru yoğunluğunu artırarak ülkeler arasında üst sıralarda konumlandı. Bu durum, Türkiye’nin tasarım ekosistemindeki üretkenliğini güçlendirdiğini gösterir niteliktedir. İtalya ve Fas gibi ülkelerde de artış görülürken Birleşik Krallık, Almanya, Japonya, Hindistan ve ABD gibi gelişmiş ekonomilerin tasarım başvuru yoğunlukları görece düşük seviyelerde seyrediyor.

Yerli Tasarım Başvuru Yoğunluğu, 100 Milyar Dolar GSYH Başına Düşen



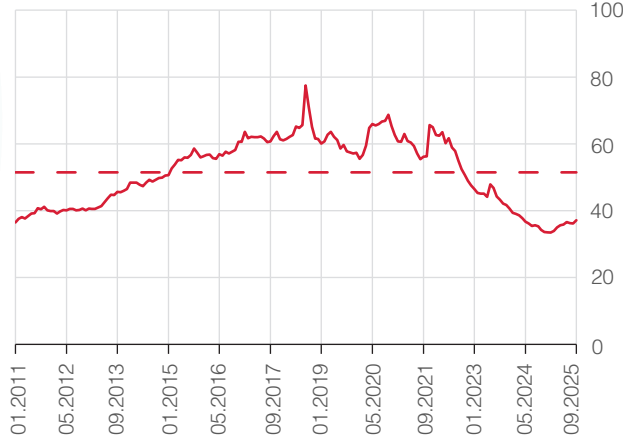
Orta ve Düşük Gelirli Ülkelerin Yerli ve Yurtdışı Patent Başvuruları, 2023



“Reel Sektörün Finansal Borcunun GSYH’ye Oranı %36,6 Olarak Kaydedildi”

Finansal İstikrar Raporu’na göre, reel sektörün finansal borçluluğu 2024 yılı sonunda 2010’dan sonraki en düşük seviye olan %33’e kadar geriledi. 2025 yılının ilk yarısında sınırlı bir artışla bu oran %36,6’ya yükseldi. Bu artışa rağmen borçluluğun GSYH’ye oranı tarihsel ortalama değerinin altında kaldı.

Reel Sektörün Finansal Borçluluğunun GSYH’ye Oranı (%)

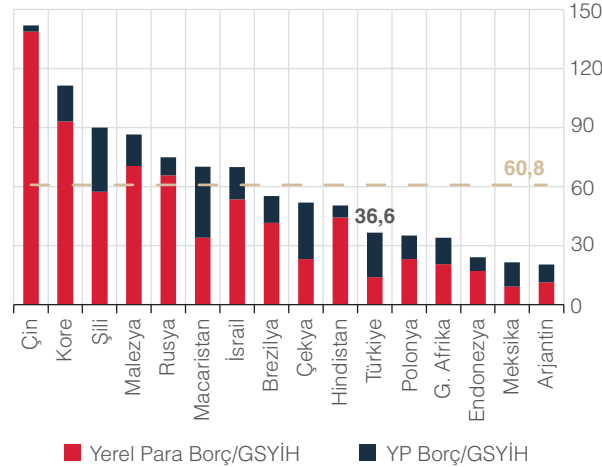


Kaynak: TCMB, Finansal İstikrar Raporu (2025-II)

“Reel Sektörün Borçluluk Oranı Emsal Ülkelerin Altında Seyretti”

Türkiye’de reel sektörün borçluluk oranı %36,6 ile emsal ülke ortalaması olan %60,8’in oldukça altında kalıyor. Buna karşılık, Türkiye’de reel sektörün yabancı para (YP) cinsinden borçluluğunun bazı emsal ülkelere kıyasla bir miktar daha yüksek olduğu görülüyor.

Emsal Ülkelerde Reel Sektörün Borçluluğu (%)



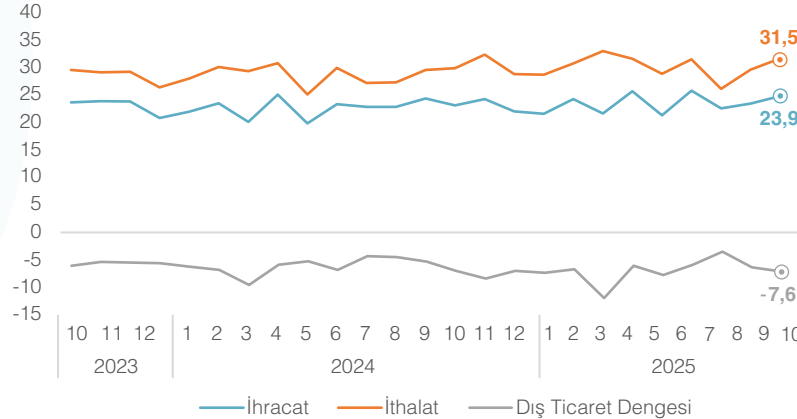
Kaynak: TCMB, Finansal İstikrar Raporu (2025-II)

“Ekim Ayında İhracatta %2,0, İthalatta %7,2 Artış”

Dış ticaret verilerine göre ihracat bir önceki yılın aynı ayına göre %2,0 artarak 23 milyar 941 milyon dolar, ithalat %7,2 artarak 31 milyar 521 milyon dolar oldu. Ocak-Ekim döneminde ise ihracat bir önceki yılın aynı dönemine göre %3,9 artarak 224 milyar 469 milyon dolar, ithalat %6,1 artarak 299 milyar 152 milyon dolar olarak kaydedildi.

Ekim ayında dış ticaret açığı bir önceki yılın aynı ayına göre %27,6 artarak 5 milyar 938 milyon dolardan, 7 milyar 580 milyon dolara artış gösterdi. İhracatın ithalatı karşılama oranı Ekim 2024 ayında %79,8 iken, Ekim 2025 ayında %76,0'a geriledi. Enerji ürünleri ve parasal olmayan altın hariç dış ticaret açığı ekim ayında 1 milyar 10 milyon dolar olurken dış ticaret hacmi %4,5 artarak 46 milyar 721 milyon dolar oldu. Enerji ve altın hariç ihracatın ithalatı karşılama oranı eylül ayında %94,6 iken ekim ayında %95,8'e yükseldi.

Dış Ticaret İstatistikleri, Ekim Ayı (Milyar Dolar)



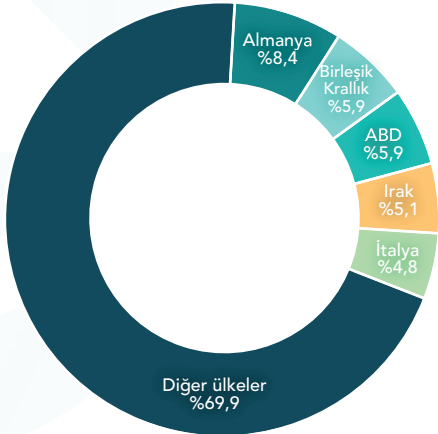
Kaynak: TÜİK

“Türkiye’nin İhracatında Almanya, İthalatında ise Çin İlk Sırada”

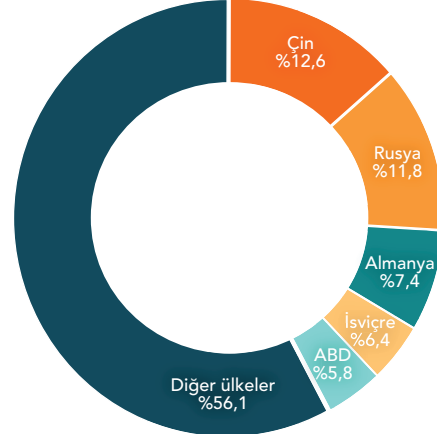
Ekim ayında en çok ihracat gerçekleştirilen ülke 2 milyar 3 milyon dolar ile Almanya oldu. Bu ülkeyi sırasıyla; 1 milyar 423 milyon dolar ile Birleşik Krallık, 1 milyar 409 milyon dolar ile ABD, 1 milyar 210 milyon dolar ile Irak, 1 milyon 152 milyon dolar ile İtalya izledi. İlk 5 ülkeye yapılan ihracat, toplam ihracatın %30,1’ini oluşturdu. İthalatta ise ilk sırayı 3 milyar 977 milyon dolar ile Çin aldı. Bu ülkeyi sırasıyla; 3 milyar 712 milyon dolar ile Rusya Federasyonu, 2 milyar 326 milyon dolar ile Almanya, 2 milyar 5 milyon dolar ile İsviçre, 1 milyar 828 milyon dolar ile ABD takip etti. İlk 5 ülkeden yapılan ithalat, toplam ithalatın %43,9’unu oluşturdu.

Ocak-Ekim döneminde en çok ihracat yapılan ülkeler sırasıyla Almanya, Birleşik Krallık, ABD, İtalya, Irak olurken en çok ithalat yapılan ülkeler ise Çin, Rusya Federasyonu, Almanya, ABD ve İtalya oldu. İlk beş ülkeye yapılan ihracat toplam ihracatın %29,7’sini, ithalat ise toplam ithalatın %42,9’unu oluşturdu.

Ülkelere Göre İhracat, Ekim 2025

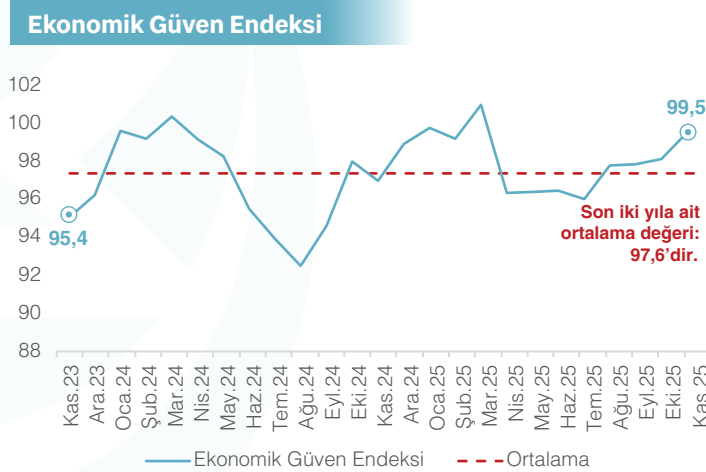


Ülkelere Göre İthalat, Ekim 2025



“Ekonomiye Güven 8 Ayın Zirvesinde”

Ekonomik güven endeksi Kasım ayında bir önceki aya göre %1,3 oranında artarak 99,5 seviyesine yükseldi. Böylece endeks, Mart 2025'ten bu yana en yüksek değerini kaydetmiş oldu.



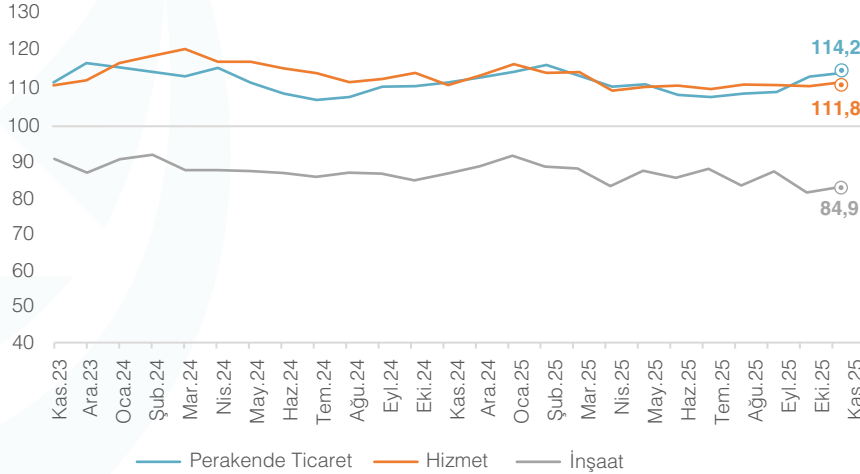
Kaynak: TÜİK

Ekonomik güven endeksi, tüketici ve üreticilerin genel ekonomik duruma ilişkin değerlendirmelerini, beklentilerini ve eğilimlerini özetleyen bileşik endekstir. Endeksin 100'den büyük olması genel ekonomik duruma ilişkin iyimserliği, 100'den küçük olması ise genel ekonomik duruma ilişkin kötümserliği göstermektedir.

“Sektörel Güven Endekslerinde Artış”

Mevsimsel etkilerden arındırılmış güven endeksleri kasım ayında artış gösterdi. Hizmet sektörü güven endeksi %1,0 artışla 111,8 seviyesine, perakende ticaret sektörü güven endeksi ise %0,9 artışla 114,2 seviyesine ulaştı. Böylece perakende ticaret sektörü endeksi, Şubat 2025'te kaydedilen 116,3 değerinin ardından son dönemin en yüksek seviyesine ulaşmış oldu. İnşaat sektörü güven endeksi ise aylık bazda %1,5 artışla 84,9 değerini alsa da referans değer olan 100'ün altında kalmaya devam etti.

Sektörel Güven Endeksleri



Kaynak: TÜİK
Mevsimsel etkilerden arındırılmıştır.

“Endeksin 100'den büyük olması sektörün mevcut ve gelecek döneme ilişkin iyimserliğini, 100'den küçük olması ise kötümserliğini göstermektedir.”

“İnşaat Sektöründe Gelecek Dönem İstihdam Beklentisi Arttı”

Endekslerin alt kırılımlarına göre, perakende ticaret sektöründe son 3 aylık dönemde satışlar %2,3 artışla 126,1’e yükseldi. Ayrıca sektörün gelecek 3 aya ilişkin satışlar beklentisi de %1,0 oranında artış gösterdi. Hizmet sektöründe son 3 aylık dönemde iş durumu %2,3, hizmetlere olan talep ise %1,5 artış kaydetti. İnşaat sektöründe ise gelecek 3 aylık döneme yönelik toplam çalışan sayısı beklentisi %2,7 oranında arttı.

Mevsim Etkilerinden Arındırılmış Güven Endeksleri ve Değişim Oranları, Kasım 2025

	Endeks		Bir Önceki Aya Göre Değişim Oranı (%)	
	Ekim	Kasım	Ekim	Kasım
Hizmet Sektörü Güven Endeksi	110,7	111,8	-0,3	1,0
Son 3 Aylık Dönemde İş Durumu	109,4	112,0	-0,1	2,3
Son 3 Aylık Dönemde Hizmetlere Olan Talep	109,0	110,7	-0,4	1,5
Gelecek 3 Aylık Dönemde Hizmetlere Olan Talep Beklentisi	113,7	112,8	-0,4	-0,8
Perakende Sektörü Güven Endeksi	113,2	114,2	3,7	0,9
Son 3 Aylık Dönemde İş Hacmi-Satışlar Beklentisi	123,2	126,1	5,9	2,3
Mevcut Mal Stok Seviyesi ⁽¹⁾	91,2	90,1	1,8	-1,2
Gelecek 3 Aylık Dönemde İş Hacmi-Satışlar Beklentisi	125,2	126,4	2,9	1,0
İnşaat Sektörü Güven Endeksi	83,7	84,9	-5,3	1,5
Alınan Kayıtlı Siparişlerin Mevcut Düzeyi	77,0	77,1	-5,7	0,1
Gelecek 3 Aylık Dönemde Toplam Çalışan Sayısı Beklentisi	90,3	92,7	-4,9	2,7

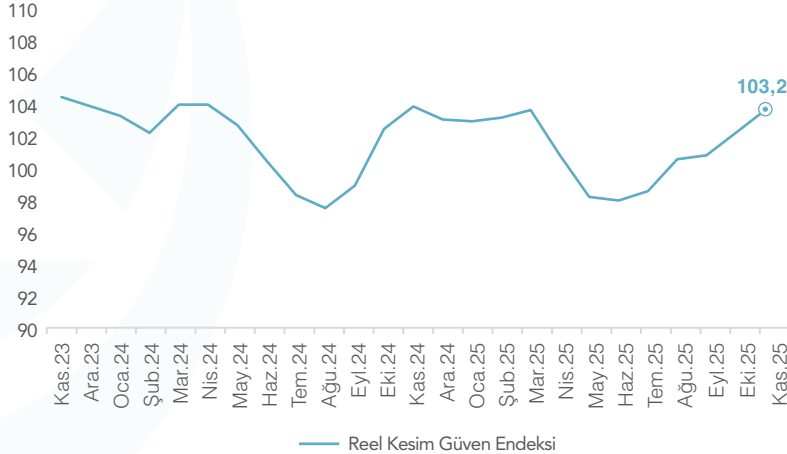
Kaynak: TÜİK

(1) Mevcut mal stok seviyesi endeksinin artışı stok azalışını, azalışı ise stok artışını göstermektedir.

“Reel Kesim Güveni Aylık 1,2 Puan Arttı”

Mevsimsellikten arındırılmış Reel Kesim Güven Endeksi (RKGE-MA), kasım ayında bir önceki aya göre 1,2 puan artarak 103,2 seviyesinde gerçekleşti. Böylece, endeks yıllık ortalama değerinin (101,2) üzerinde performans gösterdi.

Reel Kesim Güven Endeksi (RKGE-MA)



Kaynak: TCMB
Mevsimsel etkilerden arındırılmıştır.

“

Reel kesim güven endeksi, reel sektördeki yöneticilerin yakın geçmişe ilişkin değerlendirmelerini, mevcut duruma ilişkin görüşlerini ve geleceğe yönelik beklentilerini yansıtmaktadır.

”

“Mevcut Toplam Sipariş Miktarında Artış”

Anket sonuçları incelendiğinde, son üç aydaki toplam sipariş miktarı, gelecek üç aydaki ihracat sipariş miktarı, mevcut toplam sipariş miktarı, gelecek üç aydaki üretim hacmi ve gelecek üç aydaki toplam istihdama ilişkin değerlendirmeler endeksi artış yönünde etkilerken mevcut mamul mal stoku, genel gidişat ve sabit sermaye yatırım harcamasına ilişkin değerlendirmeler endeksi azalış yönünde etkilediği görülüyor.

İktisadi Yayılım Anketi Sonuçlarına İlişkin Gelişmeler (Kasım)

	Son Üç Ay	Mevcut Durum	Gelecek Üç Ay
Üretim Hacmi	↑ ↓		↓ ↓
Toplam Sipariş Miktarı	↑ ↑	↑ ↑	↓ ↑
İç Piyasa Sipariş Miktarı	↑ ↑	↑ ↑	↓ ↓
İhracat Sipariş Miktarı	↑ ↑	↑ ↑	↑ ↑
Toplam İstihdam			↑ ↓
Ortalama Birim Maliyet Satış Fiyatı	↓ ↓		↑ ↓
Satış Fiyatı			↑ ↓

Kaynak: TCMB

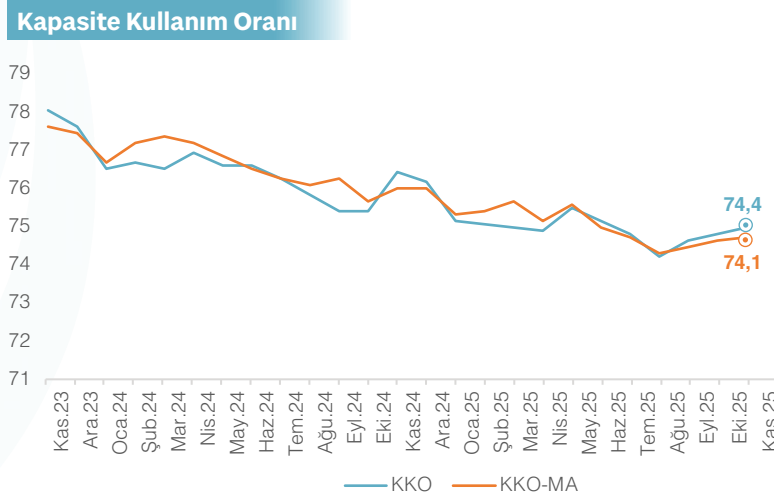
“

•**Kısa oklar** aylık değişimleri, **uzun oklar** ise yıllık değişimleri göstermektedir.
•Maliyet ve satış fiyatı değişkenleri dışındaki değişkenlerde **lacivert oklar** artışı, **kırmızı oklar** ise azalışı göstermektedir.

”

“KKO-MA Kasım’da 0,1 Puan Arttı”

İmalat sanayisi genelinde mevsimsel etkilerden arındırılmış kapasite kullanım oranı (KKO-MA) kasım ayında bir önceki aya göre 0,1 arttı ve 74,1 seviyesinde gerçekleşti. Mevsimsel etkilerden arındırılmamış kapasite kullanım oranı (KKO) ise bir önceki aya göre 0,2 puan artarak 74,4 kaydetti.



Kaynak: TCMB

“Kasım’da Makine ve Ekipman KKO %64,7 Kaydetti”

Sektörlere göre KKO'da, tütün (%85,2) ve ağaç ürünleri (%84,4) sektörleri yüksek kapasite kullanımıyla öne çıkarken deri (%62,6) ile makine-ekipman (%64,7) sektörleri görece sınırlı bir performans sergiledi.

Sektörlere Göre Kapasite Kullanım Oranı (%)

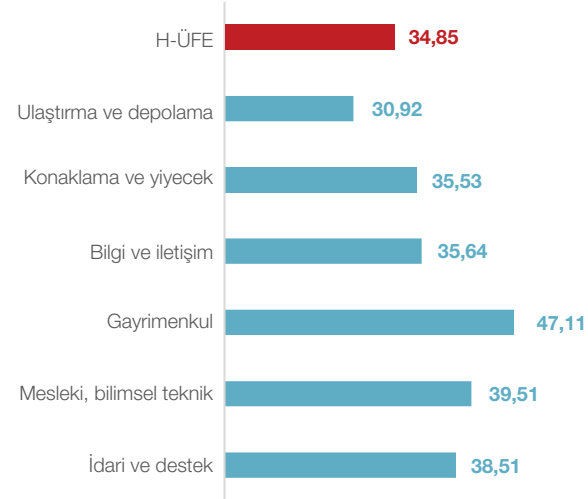
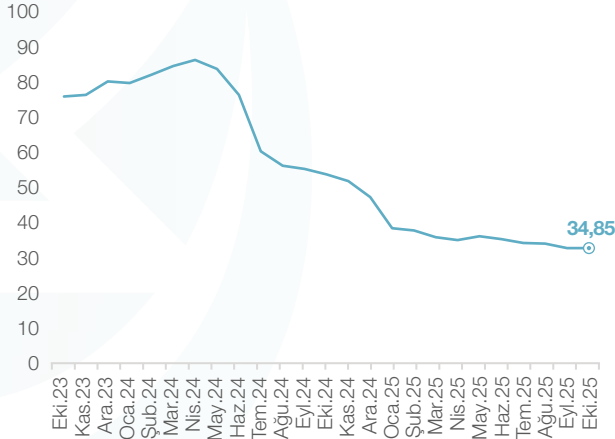
Sektör	Oran(%)	Sektör	Oran(%)	Sektör	Oran(%)
Gıda	72,1	Basım	65,6	Elektrikli teçhizat	73,1
İçecek	68,3	Kimyasal	75,0	Makine ve ekipman	64,7
Tütün	85,2	Eczacılık ürünleri	77,8	Motorlu kara taşıtları	74,3
Tekstil	69,8	Kauçuk ve plastik	74,5	Diğer ulaşım araçları	76,2
Giyim	75,6	Diğer mineral ürünler	74,4	Mobilya	76,1
Deri	62,6	Ana metal	75,3	Diğer imalatlar	67,7
Ağaç Ürünleri	84,4	Fabrikasyon metal	72,8	Kurulum ve onarım	73,4
Kağıt	84,0	Elektronik	70,1		

Kaynak: TCMB

“H-ÜFE’de Aylık %0,19; Yıllık %34,85 Oranında Artış”

Hizmet Üretici Fiyat Endeksi (H-ÜFE), ekim ayında bir önceki aya göre %0,19, bir önceki yılın aynı ayına göre ise %34,85 oranında artış gösterdi. Yıllık değişimlere bakıldığında, gayrimenkul hizmetlerinde %47,11, mesleki, bilimsel ve teknik hizmetlerde %39,51, idari ve destek hizmetlerde %38,01 oranında artış kaydedildi.

H-ÜFE Yıllık Değişim Oranları (%)



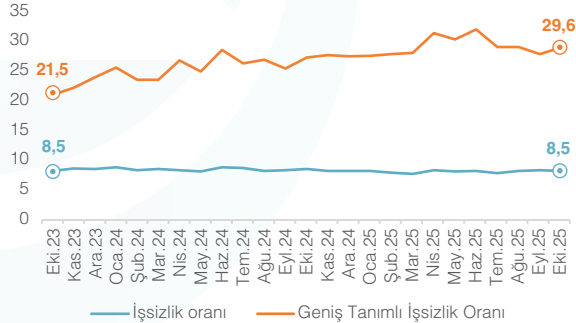
Kaynak: TÜİK

“İşsizlik Ekim’de %8,5”

TÜİK’in Ekim 2025 Hanehalkı İşgücü Araştırması sonuçlarına göre, 15 yaş ve üzeri işsiz sayısı bir önceki aya kıyasla 27 bin kişi azalarak 3 milyon 33 bin kişiye geriledi. İşsizlik oranı ise 0,1 puanlık düşüşle %8,5’e inerek yıl başındaki seviyesine yeniden yaklaşmış oldu. Aynı dönemde istihdam edilenlerin sayısı 185 bin kişi artarak 32 milyon 772 bin kişiye yükseldi. Buna ek olarak istihdam oranı da 0,2 puan artışla %49,2’ye çıktı.

Genç nüfus (15-24 yaş) işsizlik oranı ise bir önceki aya göre 0,6 puanlık artış kaydederek %15,6’ya yükseldi. Genç işsizliğinin kadınlarda %20,6, erkeklerde ise %12,9 seviyesinde olduğu tahmin edildi. Zamana bağlı eksik istihdam, potansiyel işgücü ve işsizlerin toplamını ifade eden geniş tanımlı işsizlik oranı da ekim ayında 1,1 puan artarak %29,6’ya çıktı.

Mevsim Etkilerinden Arındırılmış İşsizlik Oranları



Mevsim Etkilerinden Arındırılmış Temel İşgücü Göstergeleri, 15+ Yaş, Ekim 2025

	Ekim	Bir Önceki Ay	Bir Önceki Aya Göre Fark
	%		
İşgücüne katılma oranı	53,8	53,6	53,6
İstihdam oranı	49,2	49	49
İşsizlik oranı	8,5	8,6	8,6
Genç nüfusta işsizlik oranı (15-24 yaş)	15,6	15	15

* Tablodaki rakamlar yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

iTOSAM



İSTANBUL TİCARET ODASI
STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

Tasarım ve Hazırlık | Stratejik Araştırmalar Merkezi



itosamkurumsal



www.itosam.org.tr



iTOSAM